

ΟΘΩΜΑΝΟΣ ΠΑΙΖΩΝ ΣΑΝΤΟΥΡΙ

χειρίζεται πάσαν τήν ρητορικήν του και πειστικήν του δεινότητα ὅπως μετ' μεταπέσι. «Μά αὐτὸ εἶνε τρέλλα, φίλε μου· εἶναι ἰδιοτροπία» μοι ἔλεγον ἐν τῇ ἡδυτάτῃ αὐτῶν ῥωμαϊκῇ προσφορᾷ αὐτὸς τε καὶ ἡ κυρία του, ἦν μετ' ὀλίγας στιγμὰς ἐπεσεκέφθην· ἀδύνατον ἄλλως τε, προσέειπον, νὰ ἴδετε πάντα τὰ ἀξιόθεατα τῆς πόλεώς μας· ἴδατε τὴν ὁδὸν δεῖνα; ἐπεσεκέφθητε τὴν πλεῖαν τάδε; Μείνατε καὶ σὰς ὑπόσχομαι νὰ σὰς κάμω νὰ ἴδῃτε πολλὰ πράγματα, ἔλεγεν ὁ μαρκήσιος, διὰ τὰ ὁποῖα δὲν θὰ μετανοήσητε!»

Ἐκὼν ἢ ἄκων, ἀγνοῶ, ἐπέσιθην εἰς τὰς εὐγενεῖς παρακλήσεις καὶ τοὺς ἐξορκισμοὺς καὶ ἀπεφάσισα νὰ παρατείνω ἐπὶ τρεῖς ἔτι ἡμέρας τὴν ἐν Ῥώμῃ διατριβήν μου· μοι εἶχεν ὅμως κινήθῃ καὶ περιέργεια μεγάλη ἐπὶ ταῖς ὑποσχέσεσι τοῦ φίλου μου περὶ ὅσον ἔμελλον νὰ ἴδω. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ αἱ νεαὶ προσδοκίαι μου καὶ αἱ ὑποσχέσεις του δὲν διεψεύσθησαν. Πολλὰ πράγματα ὁ ξένος οὔτε ἐν τῷ Βέδεκερ, οὔτε ἐν ἄλλῳ τινὶ ὁδηγῷ τῆς Ῥώμης εὕρισκει· πρέπει νὰ εἶναι Ῥωμαῖος διὰ νὰ τὰ εἰδεύσῃ, ἢ τοῦλάχιστον νὰ ἔχη παρατείνῃ τὴν ἐν Ῥώμῃ διαμονήν του ἐπὶ πολὺ καὶ νὰ ἔχη ἰκανὴν γνωριμίαν πρὸς ἀνθρώπους καὶ βιβλία.

Ἡ Ῥώμη ὑπέστη κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους μεγίστας μεταβολὰς ὡς πρὸς τὰς οἰκοδομὰς καὶ τὴν ρυμοτομίαν, μεταβολὰς ἃς ἀπῆλθε ἡ σκληρὰ ἀνάγκη τοῦ μετασχηματισμοῦ τῆς νέας πρωτευ-

ΟΘΩΜΑΝΟΣ ΠΩΛΩΝ ΜΟΥΧΑΛΕΜΠΙ

ούσης τῆς ἠνωμένης Ἰταλίας ἐν τισὶ διαμερίσμασιν αὐτῆς. Αἱ μεταβολαὶ αὗται ὑπῆρξαν ἀμείλικτοι, σχεδὸν ἐρημώσεις καὶ καταστροφαὶ παντὸς παλαιοῦ καὶ ἀπρηξαιωμένου. Κραυγὰς ἀπελπισίας καὶ διαμαρτυρήσεων πολλάκις ἔρρηξαν οἱ λόγιοι καὶ ἀρχαιολόγοι, οἱ καλλιτέχναι καὶ οἱ ἐρασιτέχναι, καὶ πάντες οἱ γνωρίσαντες τὴν παλαιάν, γραφικὴν, παπικὴν Ῥώμην. Ἄλλ' αἱ κατὰ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς ἐγχωρίου ἀρχῆς αἰτιάσεις καὶ τὰ παράπονα ἀρχαιοφίλων καὶ ἰδιοτρόπων περιηγητῶν ἠδύναντο νὰ κατισχύσωσι τῶν ἀπαιτήσεων τῶν νέων χρόνων καὶ τοῦ νέου καθ' ἡμέραν βίου; Μὴ ἄρα γε ἡ αἰωνία νεότης τῆς ἀνθρωπότητος δὲν ἐγκεῖται ἀκριβῶς εἰς τοῦτο, ὅτι δῆλα δὴ τὰ παλαιὰ ἀνανεοῦνται, τὰ ἄχρηστα καὶ πεπαλαιωμένα μεταποιοῦνται εἰς χρῆσιμα κατὰ τὰς παρούσας ἀνάγκας; Οἱ ἀρχαιολόγοι καὶ οἱ καλλιτέχναι διαμαρτυρούμενοι ἀνεκράξαν ὅτι ἡ πάλαι Ῥώμη αὐτόχρονα κατεστάρη, ἡ Ῥώμη ἐκείνη τῆς Δημοκρατίας, τῆς Βασιλείας, τῆς Αὐτοκρατορίας. Ἀλλὰ τὸ ἄκαμπτον νέον σχέδιον τῆς πόλεως καὶ ἡ ρυμοτομία κωφεύουσιν εἰς ταῦτα καὶ χωροῦσιν ἀμετακλήτως ἐφαρμοζόμενα πάντοτε— ἡ τέχνη ἐξαφανίζεται πρὸ τῆς δικαίως ἢ ἀδικῶς λεγομένης ταύτης προόδου, πολλὰ δὲ, ἰδιαιτέρως ἀγαπητὰ ἐν Ῥώμῃ, ἰδιότροπα καὶ ἰδιόρρυθμα πράγματα μεταβάλλονται πρὸ αὐτῆς εἰς σωροὺς ἐρειπίων, ὡς ἰσοπεδοῦσιν οἱ σκαπανεῖς καὶ οἱ καρραγωγεῖς. Εἰς δὲ τοὺς ἀρ-